

Landskap: Halland. *Upptecknat av:* Harald Nilsson
Härad: Höks. *Adress:* Kung Oscarsväg 7. Lund.
Socken: Knäred *Berättat av:* Korgmak. Edvard Svensson
Uppteckningsår: 1936 *Född år* 1873 i Attarp, Örskelljunga

Uppteckningen rör

"Ris-svea."	sid. 1-2.
Flåhacksvea.	" 3-4.
Ljungbränning.	" 5.
Mossodling.	" 6.

5385

Ris-svea.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Den sista svean jag minns i min hemort låg på vår mark och det är nu omkring 50 år sedan. Den var på mellan 2 och 3 tunnland. Skogen på detta område hade huggits ner på vintern för att användas till "bränne" och timmer. Det var bra riset bestående av grenar, kvistar och toppar, som sedan brändes. En sådan svea kallades därför också "ri s - s v e a". Bränningen skedde i april eller början av maj. Riset hade någon tid förut brets ut någerlunda jämnt, "liasom hö" över den avröjda platsen. Sedan tändes svean en dag då det var lugnt och passligt väder. Den tändes runt omkring på en gång. Det var gårdens folk som själva skötte allt arbete på svean. När elden hade slocknat sattes "panntoffler" i askan. Det var gammaldags ljusröda potatis och kallades "svee-pärer". De sattes i rader, först hackade man upp smala fårer och i dem lades potatisen och på dem lite aska. Sedan höljdes fårorna, vilket tillgick så att, två personer gingo på var sin sida om en fåra och med en hacka fyllde i så

mycket jord att det bildades en liten ås. Potatisen togs sedan upp i vanlig tid på hösten. Strax därefter såddes råg som kallades "svee-råg", den höggs sedermera liksom annan säd med lie.

Man brukade inte sätta "gäre" kring sveerna utan när kreaturen gingo lösa. Då inhägnades de med mycket enkla gårdsgårdar, bestående av en eller annan "stav" (lodrät i marken nedsatt stör), som "byggdes på med furutoppar och ris".

Efter rågskörden upphörde odlingen av svean och skogen fick komma igen. Det gick fort för det var lätt för fröet att ta när där stod skog runt omkring.

För att inte elden skulle sprida sig utanför svedjan vid bränningen, brukade man ibland låta ett fruntimmer gå runt ikring svedjan och "mjölka patte" innan man tände på.

5385

Flåhacksvea

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

Det fanns ett slags sveor, som kallades flåhacksveor därför att det var upphackade torvor som brändes. Det är också omkring 50 år sen man slutade med dem. På torra backar brukade man om efterhösten och vintern med en flåhacka ta upp torvor som voro 1 1/2 - 2 alnar långa, och omkring 1 tum tjocka. Tjockleken berodde på jordlagrets djup. Sen fingo torvorna ligga till "framtiden" då de lades i "bonkar" och brändes upp. Sen man hade fått eld i en "bonke" togs litet av den elden och flyttades till nästa och på så sätt fortsatte man till dess alltsammans var uppbränt.

Efter bränningen sattes potatis på samma sätt som vid en rissvea. Man hackade upp fårör och i dem lades potatisen och så litet aska och sedan hackades jord över. Och när potatisen plockats upp såddes råg. Efter rågskörden var där bete ett par år och sen blev där skog. Men det var bara småskog och ene på sådana sveor och man kunde hugga hela lass korgene mellan furubuskarna.

5385

I meddelarens hem bedrevs den senare formen av svedjning som ett slags hälvtbruk. Han berättade härom följande:

"Hemma te vårt va darr en som geck å flåhacka. De va en som sad te hems i vår lillastua. Di kallan Spessa Nels. Han skötte allt hackaned å så skaffa vi sättepärer å hjälpte te å sätta dom, å liaså släppte vi te rågen te utsäde. Sen delades pärer å råg liga".

Flåhackorna voro rundade framtill och "stälade i nosen". När de blivit slitna användes de som potatishackor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

5385

Ljungbränning.

För att få mera och bättre bete till fåren och även till nötkreaturen brukade de som hade ljungmarker, varje år bränna ett större eller mindre stycke av dessa. Detta stycke brändes på nytt med vissa års mellanrum oftast efter tre eller fyra år, beroende på ljungmarkernas storlek. Om ett hemman hade liten ljungmarksareal fick man bränna om den oftare. Var den stor kunde man vänta längre. Det första året kunde betet bli ganska bra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
5.

5385

Mossodling genom bränning.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
6.

Det fanns förr många, som även brukade bränna mossar för att sedan kunna odla havre där. Mossen plöjdes då på efterhösten och sedan fick den ligga till på våren. Då harvades den ~~med~~, och när det hade torkat upp tillräckligt tände man på. Detta skedde på flere ställen på en gång och sen spriddes elden ut med en grep. Så fick det ligga och pyra. När elden slocknat såddes havren, som harvades ner med en kil ö s (triangelformad harv med 5 pinnar. H.N.) Sedan slättharvades med en träpinna-harv. - Det fanns även de som sådde s p a r v e l på mossarna. Sedan havren om hösten tagits hem, plöjdes mossen på nytt och samma förfaringssätt som det förut beskrivna upprepades. På så sätt kunde det fortgå år efter år ända till dess mossen var helt uppbränd.